

## SÜBJEKTİF İDEALİZM (3)

(...dünden devam)

İşte o durumda insan, gücünün üstündeki bir işi yapmamasından, meselâ ayakta namaz kılmamasından sorumlu değildir. Zirâ küllî irâdenin izin vermediği şeyi yapması olanaksızdır. Fakat gücünün içinde kalan işlerde Allah'ın dilediğine aykırı olanı yapmaktan ötürü sorumlu olur. Allah isterse, ona engel olup o işi yaptırmaz ama engel olmaması, o yasağın yapılmasından memnun olduğundan, hoşlandığından değil, insanın hareket-lerinden sorumlu olmasını dilediğinden ötürüdür. İnsan iyi bir iş yapmak isterse Allah onu yapma gücünü kendisinde yaratır; kötü bir iş yapmak isterse Allah onu da yapma gücünü kendisinde yaratır. Fakat Allah, kötünün yapılmasına râzı olmaz. Seçimi yapan in--san, yaptıklarından sorumludur. Çünkü o işi yapmayı seçmiş, Allah da onun seçimine göre kendisine yapma gücü vermiştir. Şâyet bu gücü ver-mese, insanın hareketleri, kendi isteğiyle değil, zorunlu olur ve insan mü-kellef (sorumlu) olmaktan çıkar. Oysa insan seçme yeteneğinden ötürü akıllı, değerli, mükellef bir var-lıktır. İnsan vücudunda, kendi irâdesi dışında otomatik olarak çalışan organ-larının eylemlerinden: meselâ kalbin, sindirim sisteminin, hücre-lerin çalış-masından sorumlu değildir. Ancak isteğiyle, seçimiyle yaptığı işlerden so-rumludur.

### Öncelik sonralık zamanlı varlıklar içindir

İnsanın eylemlerini Allah'ın yaratması, bu eylemlerin, önceden ya-ra-tıl-mış olduğu anlamına gelmez. Eylemler, insan onları yaparken ya-ra-tılmaktadır. Bizim ölçümüze göre bu böyledir. Zamanlı varlıklar olan yaratıklara göre, hayatımız boyunca yapacağımız işleri Allah en ince ayrıntısına kadar bilir. Çünkü işlerin öncelik ve sonralığı bize göredir. Biz zamanlı olduğumuz için işleri zaman içinde değerlendirir ve onlara önce, şimdi, gelecek hükümlerini veririz. Fakat Allah zaman üstüdür. Zamanı O yaratmıştır. O, her şeyi bütün olarak ve ayrıntılarıyla bilir. Bir milyon yıl önceki işleri bilmesiyle şimdi veya bir milyon yıl sonra olacak işleri bilmesi arasında fark yoktur. Zamanı yaratan Allah, tüm za-man-larda olacak olayları bilir. O'nun bilmesi, bizim bir işi şöyle veya böyle yapmak zorunda olmamızı gerektirmez. Çünkü O, bunları bizim, irâ-demizle nasıl seçeceğimizi bilir. Biz, seçimimizden ötürü sorumluyuz.

**Özetle:** Eylemlerimizi biz seçeriz, Allah yaratır. Zaten Allah'ın yaratma dâiresi içinde bulunan insanın, eylemlerinin o dâire dışına çıkması mümkün değildir.

\*\*\*

## SÜBJEKTİF İDEALİZM (3)

Cumartesi, 06 Nisan 2019 00:00

---